

Vi endte i et Paradis med H. C. Andersen og Hindbærmarmelade

Af Gabriele Klaas – oversættelse Søren Mulvad

Da jeg første gang læste nedenstående artikel, blev jeg charmeret af dens friskhed og indhold. En beskrivelse af, hvordan forfatteren, en 7-årig pige fra det centrale Tyskland, midt i 1950'erne oplevede turen til Danmark og ferien i et primitivt sommerhus ved Henne Strand. Som årbogsredaktør fandt jeg, at fortællingen med det tidsbillede, den giver, kunne have interesse for en større kreds af læsere. Selv om artiklen hørte hjemme i en helt anden sammenhæng, kontaktede jeg derfor den tyske forfatter, der velvilligt tillod os at oversætte teksten, så den kunne publiceres i Fra Ribe Amt.

Mine forældre, som i parentes bemærket havde syv børn, fandt efter en årrække med ferier på Sild, at denne ø var blevet for kostbart et sted at feriere. Derfor tog min mor, der elskede søen, os i bilen nordpå for at finde et feriested. Det var i 1957. Mor var datter af en søkaptajn og havde en fra faderen nedarvet kærlighed til havet. Far derimod foretrak bjergene. Fem af de nævnte syv børn var med i bilen, da vi kørte fremad mod ukendt mål, mens de to ældste allerede var udenlands på egen hånd.

Min far, dr. Kurt Priester, var ikke med. Han kunne ikke forlade sit apotek i Detmold, en lille by i det østlige Nordrhein-Westphalen, hvor mine forældre levede et aktivt

liv. De var begge optagne af musik og teater, og dørene stod altid åbne for de udøvende kunstnere, som gerne fandt et lydhørt publikum i vor familie. Der var altid fest, oplæsninger og diskussioner, ligesom forskellige kunstmalere ofte kom hos os.

Rejsen mod nord, som er denne fortællings tema, var egentlig et modigt træk hos mor, især under de herskende forhold i disse år. Men mor var et handlingens menneske. Havde hun først fattet en beslutning, skulle der syv vilde heste til at få hende fra den. Hun havde en uudslukkelig energi og eventyrlyst, og hun fik gerne hurtigt omsat sine idéer til virkelighed.

På vejen gjorde vi et kort ophold hos en tante i Hamborg, inden vi kørte mod grænseovergangen i Kruså, hvor uniformerede folk gennemsøgte bilen med al vort habengut. De bar gyldne kroner på uniformerne som et synligt tegn på, at vi var ankommet til et kongerige.

Mor styrede målrettet mod Ribe i vores Mercedes 170, og i Hotel Dagmar lige i Ribe Domkirkes skygge reserverede hun en suite værelser til sig og den talrige børneflokk. Jeg husker endnu den forundring, der greb mig, da jeg i aftenskumringen hensank i betragtninger over den kolossale Domkirke

Moderen Ruth, der var gravid med Cord, mellem barnepigen Ulla til venstre og børnene Jens, Frank, Anette, Konstanze, Gabriele og Susanne til højre. Foto: Privateje.

og lygtetænderen, der tændte gaslygterne. Det var som at være deltager i et eventyr.

Den følgende morgen serverede man os et fyrsteligt morgenbord, mens storken knebrede på byens tage og svanerne majestætisk sejlede på Åen. Jeg følte mig hensat til et middelalderligt sceneri, som jeg kend-

te dem fra de teaterstykker, som vore forældre tog os med til i juletiden. Det hele var så uvirkeligt, at jeg endnu kan føle den hemmelige gysen, der fyldte mig ved synet af dette drømmesyn. Mor havde ofte læst højt for os ved sengetid af eventyr af brødrene Grimm, Hauff, Bechstein og H.C. Andersen.

Det hele blev levendegjort i min bevidsthed.

Da vi skulle drage videre, varede det en stund, inden mor havde genvundet fatningen efter at være præsenteret for hotelregningen. Vort feriebudget var halveret i løbet af én nat!

Hun fik opspurgt, at Henne Strand var et rejsemål, som det kunne svare sig at stile imod. Vi fortsatte den lange rejse, noget beklemte ved kendskabet til prisniveauet i dette Kongerige. Måske havde rådgiverne lokket os på afveje og ventede på os ved en fjern bivej, hvor de ville overfalde og udplyndre os. Det viste sig, at mor virkelig kom på afveje, og vi ventede bare på, at der skulle komme en troldmand, der som i eventyrene ville stille os på tre vanskelige prøver. Da vi nåede frem til en grusvej, hvor en mager vejmand strøede grus ud med håndkraft, var vi helt sikre på, at vi aldrig ville nå frem til noget feriemål.

Efter timers søgen ad ukendte veje, nåede vi endelig frem til en lille gruppe huse i et øde landskab, hvor der midt i det hele til alles overraskelse stod en benzinstander! Vejen videre frem var bogstaveligt talt en sandkasse; men havet blinkede for enden af den, og mor brød ud i jubel.

Mor stormede ind i en lille butik i "byen," hvor hun efter bedste evne forsøgte at forespørge, om der skulle findes et hus, som vi kunne leje i ferien? Købmanden smilede stort, og hans øjne lyste som den opgående sol. Han nikkede velvilligt, åbnede butiksdøren og viste mod et nabohus med højre hånd: Paarup – atter ledsaget af smil og utvetydige gebærder.

Jeg vil nu fortælle om denne hr. Paarup, som ejede byens slagteriudsalg. Han begav

sig med en nøgle i hånden over til huset, som han åbnede og viste rundt i. Huset lå på en klittop på Rylevej, og vi var stumme af benovelse over de smalle træsenge med tredelte halmmadrasser, ingen indlagt vand, ingen elektricitet og vistnok uldtæpper i stedet for dyner. "Toilettet" var uden for huset ligesom vandpunpen med spand. Mit humør sank til nulpunktet. At komme fra luksushotellet i Ribe til sådan en kabørk! Heldigvis havde mor åndsnærværelse nok til at spørge, om ikke der muligvis fandtes flere huse end dette til leje? Slagteren viste os så over til "Helse", et hus på hjørnet af Hjelmevej og Gyvelvej, og det levede helt op til vores forventninger. Det var lyst og rummeligt, og selv om der var håndpumpe udendørs, var der indrettet et vandreservoir oven på taget. Det var prima. Ferien kunne tage sin begyndelse.

Mine erindringer om landsbyen er formodentlig ikke helt bæredygtige. Enkelte af egnens huse dominerer i min bevidsthed i forhold til andre. På venstre side af Strandvej lå købmandsbutikken, og derefter slagter Paarups butik. På hjørnet af Hjelmevej lå Markedspladsen, hvor købmand Larsen havde butik. Midt i byen lå en grønning, hvor pensionatet "Strandgården," "Trio" og "Ly" lå. Der boede en kunstmaler i "Nuk," et ganske lille hus. Desuden var der "Hennebo," "Bindingsværkshuset" og "Perlen." For enden af vejen lå "Havhuset" og børnehjemmet, som var det sidste hus på Gyvelvej. På højre side lå "Frivagten," så kom "Kystens Perle," "Weekend" og "Møllestuen." Byens centrum var afgjort vandrerhjemmet og ishuset, hvor der tidligere tillige var håndkøbsudsalg fra et apotek. De var alle træhyt-

Gabriele med lillesøsteren Susanne. Foto: Privateje.

ter, som næsten alle huse i Henne. "Vævestuen" lå på venstre hånd, og dér var håndvævede stoffer, keramik, farver og lys til salg. På modsatte side af grønningen, som i dag er parkeringsplads, var en lille kiosk, som ejedes af Christiane Nielsen. Hun boede selv overfor sammen med sin mand, der var ravsliber.

For enden af grønningen førte en lygtebelyst trætrappe op til "Hotel Henne Strand," som var et altmodisch badehotel i middelmådt vedligeholdelse. Fulgte man vejen

ligeud, så kom "Havlit" og "Reden" i klitterne på henholdsvis højre og venstre side af vejen. Øverst oppe lå søstrene Jensens hus, som vi i vores familien kaldte "Banegården". Kun ganske få var murede huse, de fleste var kun helt enkle æsker af træ.

Henne Strand lå midt i naturen, som rakte lange fingre ind imellem husene til græsplænerne, mens hedestrækninger med rigtbærende blåbærbuske og store klitter trængtes om byens huse. Hele byen gjorde et forsømt og pauvert indtryk i den vældige natur.

Undertiden blev ensformigheden brudt af optrædende, som kunne opføre folkedanse på grønningen midt i byen. Danserne svang hinanden omkring på grønsværen. Hornorkestre kunne optræde med militærmarcher og delinger af soldater eksercerede til byens forlystelse. Man kunne undre sig over, hvad det skulle til for? Lige så overraskende kunne der pludselig optræde en sækkepibespiller.

Det var virkelig en ejendommelig lille by, hvor der blev sørget godt for sommergæsterne så vel som for de fastboende. Lokalt kunne man købe de fleste nødvendige varer til husholdningerne. Ikke at de fandtes i større udvalg eller mængde, men i bred almindelighed slog det til, så hele situationen i forening med den almindelige danske venlighed gav indtryk af et land, der drev af mælk, honning og hindbærmarmelade. Det var et rent paradisi!

På grund af det tidligt halverede feriebudget levede vi af mælk, hvis flødelag vi skummede af flaskerne med en lille flødetyv af blik, og dertil fik vi franskrød med hindbærmarmelade, som vi købte i store

blikdåser på grund af det enorme forbrug.

Dagene tilbragte vi på stranden. Om aftenen læste mor højt for os af H.C. Andersen i skæret af stearinlys og levendegjorde hans figurer, hvoraf vi kunne genkende de fleste fra stranden, brændingen, de danske svovlstikker og svanerne på Vesterhavet.

En kvadratmeter grund kostede den gang 50 pfennig, og selv om jeg kun havde en ringe mængde lommepenge til rådighed, var jeg fast besluttet på at spare sammen til at købe et lille grundstykke i Henne. Men det var svært for mig at være sparsommelig og standhaftig. Christiane Nielsens kiosk lå så nær og rummede så mange fristelser for et barnehjerte. Heldigvis måtte Christiane Nielsen dagligt holde lukket en times tid om middagen, hvor hun løb hjem for at se til kartoflerne. Jeg kan endnu se hende for mig, mens hun løb over vejen og holdt korsvis fast med hænderne i sin strikkede trøje. Vi børn måtte så passe butikken for hende imens. Jeg må tilstå, at min ærlighed blev sat på svare prøver i disse timer. Jeg kunne uden blusel stirre ned i blikdåserne med de søde sager, som lå dernede med løfte om himmelske oplevelser, mens jeg forestillede mig, at de smeltede på tungen. Til belønning for min standhaftighed greb Christiane Nielsen ned i bolsjedåserne, når hun kom tilbage, og jeg fik valuta for tålmodigheden i form af pebermynte-, lakrids- eller vanilleduftende bolsjer – da var lykken fuldkommen.

Hr. Nielsen, – fru Christiane Nielsens mand – sleb ravstykkerne, som hun samlede langs havet i tidlige morgener, når hun afsøgte strækningen på sin cykel. Han sad i rullestol og arbejdede i et værelse, hvor

udstoppede fugle og smådyr stod omkring på alle hylder. Han havde store, buskede øjenbryn og kraftige blå øjne. Hans stemmeføring var forsigtig og hans bevægelser nærmest marionetagtige. Jeg var en smule ræd for ham og fantaserede om, at han måske selv langsomt ville ende som et udstoppet menneske på hylderne i kammeret, hvor han arbejdede. Hans skæbne er mig dog ukendt.

Købmand Larsen var hans modsætning på alle måder. Selv om han næppe forstod mig, strålede hans øjne, hans kinder glødede af iver efter at opfylde ethvert ønske, kunden måtte have. I stedet for at modtage betaling for de købte varer, indførte han beløbet i en bog, som havde vores husnavn på omslaget. Han havde bøger til hvert eneste hus i området. Heri strakte talkolonner sig hen over siderne. Ethvert indkøb blev omstændeligt skrevet ind og efterfølgende betalt hver lørdag. Butikken var kun et lille murstenshus, og udvalget bestod virkelig kun af det allernødvendigste. Jeg følte nærmest, at tiden stod stille, når jeg blev mødt med så stærk en tiltro og menneskelig respekt som hos hr. Larsen. Foran butikken stod benzinstanderen, hvor hr. Larsen med håndpumpen fyldte de få bilers tanke.

I 1958 opstod der mulighed for at købe "Bindingsværkshuset" – selv for en udlænding som mor, der havde forelsket sig i huset. Advokaten fra Vejle, som ejede det, indvilligede i at sælge det til mine forældre, for, som han sagde: "Huset trænger til en børnerig familie."

Bilerne i Henne var usandsynligt gamle. De fleste mindede om motoriserede hestekøretøjer. Kun ejerinden af huset "Trio"

“Bindingsværkshuset” omkring 1960. Foto: Privateje.

kørte en pukkelrygget Volvo af nyere dato. Det var hendes opgave at indkræve betaling for elektricitet en gang hver sommer. I den anledning klædte hun sig pænt på og trak hvide handsker på, inden hun troppede op hos os med aflæsningsbogen i hånden. Første gang var i 1959. Vi har nok brugt mere strøm end almindeligt på egnen, for vi havde både elektrisk lys og elektrisk vandpumpe i huset.

Ved siden af “Tante Trio”, som vi kaldte hende, boede Arne og Ditte Hoyer i “Ly,” som lå lige overfor vores hus på Gyvelvej. Ditte røg cigarillos, hvad der forekom mig temmelig indianeragtigt. I Tyskland røg

damerne cigaretter, undertiden endda i cigaretrør. Arne havde altid sine snævre, grønne badebukser på, når han arbejdede udenfor huset. Mor løftede undertiden øjnene fra sit strikkesøj og lod øjnene hvile på hans skikkelse, inden hun med et lille smil gav sig til at tælle masker igen.

Vi blev snart venner med børnene Birthe og Jørgen derovre fra. Birthe og hendes veninde Marianne Farver havde lov til at gå med neglelak og make up – og de var kun 13 år gamle! De havde i det hele taget så stor frihed, at jeg længe ønskede, at jeg kunne vokse op i Danmark. “Danske drenge pifter også,” og “Jeg elsker dig.” Det var første og

væsentligste lektion i det danske sprog, som de efterhånden gav mig.

Birthe og Marianne tog os med til Silla på Vandrerrhjemmet. "Silla" det er et skønt ord, som for mig er indbegrebet af Henne Strand. På Vandrerrhjemmet blev spisestuen dagligt ryddet for møbler, kun klaveret og et par bænke blev stående, og så blev der danset. De fleste besøgende var vandrere eller cyklister, få havde knallert, absolut ingen havde bil, og mange af dem kunne spille et eller andet instrument, eller de sang kønt. Vandrerrhjemmet var gerne fuldt belagt, og stemningen blev festlig.

Silla, denne undersætsige prop af en dame havde en uovervindelig energi og evne til at få unge af alle nationaliteter til at more sig sammen. Der blev sunget, danset, optrådt med recitationer og højtlesning, spillet sketch og arrangeret fakkeltog gennem byen og langs stranden. Som afslutning på aftenerne dannede alle kredse, vi tog hverandre i hænderne og sang – hver på sit sprog – "Skuld gammel venskab ...". Vi vendte hjem, fulde af lykke og fortumlede af dansen. Silla elskede ungdommen. Hendes energi og store hjerte gjorde hende respekteret i vide kredse – også som trøster i svære stunder.

Det var noget helt andet, når vores forældre tog os med til dans på hotellet eller på "Strandgården." På "Strandgården" mødtes egnens ungdom og enkelte soldater fra Nymindegab for at danse. Lokalerne var snævre og beklumrede, og alt virkede smånusset. Højdepunktet var en aften, da jeg som 13-årig oplevede, at en 8-10-årig dreng prikkede mig på skulderen og bød op til dans. Danskerne lærte tidligt at danse,

måske allerede i skolen, hvad der for os tyskere var helt utænkeligt.

Det var lidt anderledes på Hotel Henne Strand. Alene at gøre sin entré ad den brede trappe med udsigt over landsbyen gav en helt anderledes romantisk optakt. Det havde i hvert fald en helt anden kvalitet i os pigers øjne. Her spillede en pianist til dans på klaveret, hvorpå der var skruet et båthorn, som han brugte til at understrege sine præstationer. Noget særpræget og komisk.

Det var også ejendommeligt at opleve nøgenbadningen i det frisindede Danmark. Vores familie holdt meget af det, men det blev hurtigt forbudt – på foranledning af søstrene Jensen, sagde rygter. Det var derfor en triumf for mig en gang at opleve, da jeg tog solbad langt nordude i klitterne, at søstrene Jensen troppede op på stranden i alle deres omstændelige flagrende gevandter, klædte sig nøgne og løb ud i vandet. Det var uhyrligt!

Ordenshåndhævelsen i Henne havde sin bestemte takt. En dag ugentligt kom landbetjenten cyklende hen til Aage Paarup, slagteren. Slagterkonen, der havde en skinger stemme og en klingende latter i modsætning til sin stiltfærdige mand, passede kødudsalget bag disken, hvor han gik ind og spurgte, om der var foregået noget, han skulle tage sig af. Det var der sædvanligvis ikke, og så sørgede betjenten for, at Paarups lager af promillevand blev reduceret, så han kunne cykle derfra i slingrende kurver mod Henne Station.

Vort sommerliv fik ny spænding for os piger, da købmand Larsen ansatte en kommis: N.K. Hansen, som ordnede de få varer

*Sommerhuset er i dag beklædt med brædder efter en modernisering, men hedder stadig Bindingsværkshuset.
Foto: Torben Christiansen.*

på hylderne og fejede butikken hver aften kort før lukektid. Min søster, som var lidt mere gesvindt end jeg, sørgede gerne for at have ærinde i butikken ved den tid. Ak, ja, desværre kun en genert ung dansker.

Ligesom i vort hjem endte det gerne med, at der dukkede forskellige venner op i sommerparadiset. Det var ofte vore kammerater, som studerede og havde fri om sommeren. Så blev der sunget, leget og grinet i huset.

Siden 1994 har jeg været ejer af huset, fordi jeg er den i vores familie, der har flest børn, nemlig seks. Jeg forsøger at fastholde ånden, stilen og familielivet i huset, som jeg har kendt det siden barndommen. På den måde er "Bindingsværkshuset" blevet et cen-

trum i vor familie, et glædens hus. I mellemtiden har den nævnte H.K. Hansen været mig behjælpelig i mangen vanskelig situation. Jeg har lært at sætte stor pris på ham i løbet af de forgangne 50 år og regner ham i dag blandt mine gode venner.

Jeg har en gang hørt, at det skyldes en uventet lotterigevinst, at huset oprindeligt blev opført; for vor familie har ejerskabet af det været den store lykke. Vi vandt også den store gevinst.

Gabriele Klaas er født i 1946 og bor Herrenwiese 45, Hilchenbach, Tyskland. Lærer, skolepsykolog og teaterpædagog. Har skrevet flere essays og faglige artikler på tysk, men er ikke tidligere oversat.